№ 142 მკათათვე 8, შაბათი 1889 მკათათვე 8, შაბათი № 142

გაზეთის ღირს

თოვე	მან.	კ.	თოვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი — ერთი შაური

იბერია

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიმართონო: თბილისს რედაქციის ფერცლილის ქუჩა, ბასტამოკის სახლი, № 5, წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების განცხადებათა სათავად-აზნაურო ბანკის სახლში სამსახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპიკი.

1877—1889 **საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი** 1877—1889

ტფილისი, 7 მკათათვე

გაზეთები ყოველ დღე გვაცნობებენ, რომ საპოლიტიკო მდგომარეობა დღითი-დღე ძნელდება და იხლართებაო. დიპლომატები თუმცა გაიძახიან, რომ ჯვითის შეწევნით შესაძლოა უბედურება თავიდგან ავაცილოთ ევროპასაო, მაგრამ იმათი სიტყვა მაინცა და მაინც სარწმუნო არ არის, რადგანაც იმათივე მოქმედება სულ სხვას გვუბნება. მუდამ ღდე იუწუებიან, რომ ესა-და-ეს სახელმწიფო ჯარებს აგროვებს და თოფ-იარაღს ამზადებსო. მთავარი სახელმწიფოები რომ საომრად მზად არიან და მუდამ ღდე ემზადებიან, ეს ყველამ კარგად იცის. ამ ბოლოს დროს გვაცნობებენ, რომ ამ სახელმწიფოებს ოც-და-ექვს მილიონამდე ჯარი შეუძლიანთ გამოიყვანონ ბრძოლის ველზეო. ამ სახელმწიფოთაგან განსაკუთრებულის ყურადღების ღირსნი არიან გერმანია, ავსტრია-ვენგრია და იტალია, ესე იგი სამთა კავშირი, რომელიც ევროპას მოსვენებას არ აძლევს. ეს სამი სახელმწიფო რომ ცუდის თვალით უყურებს რუსეთის პოლიტიკას, ეს ყველასთვის აშკარაა. თვით რუსეთის მართებლობაშაც ადარა საქვეყნოდ ეს გარემოება და ამისდა მიხედვით მოქმედობს. ეს სამთა კავშირი, როგორც ეტყობა, თანდათან ძლიერდება. დეშუშამ გვაცნობა, ვითომ ოსმალეთიც ამ სამთა კავშირს მიმხრობია, თუმცა დიდხანს ყოყმანობდა. ოსმალეთს, რაც უნდა იყოს, როცა ძლიერს მოკავშირეებთან დაიჭერს საქმეს, დიდი მნიშვნელობა ექნება საერთო ომში, რადგანაც საკმაო ჯარიცა ჭყავს და ისეთი ადგილებიც უჭირავს, რომელთაც დიდი მნიშვნელობა ექნებათ ომიანობის დროს.

ამ გვარს ყოფაში არიან დიდნი სახელმწიფოები და ამათის მიხედვით არც პატარეებსა სძინავთ. პატარა სერბიამ უკვე შეჭკრიბა მესამე რიგის ჯარის-კაცნი და თოფ-იარაღიც დაურიგა. ბოლგარიაც ძალიან ემზადება საომრად. იმ ოც-და-ხუთის მილიონ ფრანკით, რომელიც ამას წინად ისესხა, ბოლგარია თოფ-იარაღის შეძენას აპირებს თურმე. ჯარიც წინანდელზე მეტი შეუგროვებია.

ბალკანეთის სახელმწიფოთა მზადება, სახელდობრ ბოლგარიისა და სერბიისა, მეტად საგულისხმოა, რადგანაც, თუ ვინიცობაა ომი ასტუდა, ბალკანეთი იქნება სობაბი ამ ომისა. სლავიანთა სახელმწიფოთა გამო კამათობა აქვს რუსეთსა და ავსტრიას და ამ კამათობაზე დამოკიდებულია სხვა სახელმწიფოთა ავ-კარგიანობაც. რაკი სლავიანთა გამო კამათობაა ევროპის სახელმწიფოთა შორის, ბოლგარია და სერბიაც უნდა ემზადებოდნენ საომრად. ამათ, რასაკვირველია, ის უნდათ, რომ საერთო ბრძოლაში არ გაიყლეტონ და თავიანთი უფლებანი დაიცვან. ამ შემთხვევაში თავი და თავი საკითხი ის არის, თუ ვის მიემხრობიან ბალკანეთის პატარა სახელმწიფოები, რომელთა გამო მთელი ევროპა ჭქიშპობს და ვერ ისვენებს.

ეს ამბები იმისი საბუთია, რომ, როგორც ზემოდგე ვსთქვით, ევროპის საპოლიტიკო მდგომარეობა დღითი დღე ძნელდება და, სადაც არის, დიდს შეტაკებას შეგასსწრებს, რომლის შემდეგაც ევროპამ ფერი უნდა იცვალოს.

ე. ი.

ახალი ამბავი

*** გუშინ, სამს საათზე, საგუბერნიო საპატიმროს ტუსაღებს ფეხის-ალაგიდგან თხრილი გაუყეანიათ, იქიდგან ბანზედ ასულან და გაქცეულან. ეს ტუსაღები არიან სიღარიბე და მურატოვი, რომელთაც სატუსაღო რიგებში გაგზავნა ჰქონდათ გადაწყვეტილი.

*** მიხეილის ქუჩაზე, ვარანცოვის ძეგლთან, საცა ცხენის რკინის გზის ეაგონნი დგება ხოლმე, ხორცის დუქანია გამართული. ამ ბოლოს დროს გამელელ-გამომელელს უნდა ცხეირზე ხელი დაეფარებინა ამ დუქნის წინ, ისეთი ცუდი სუნი იდგა აყროლებულის ხორცისა. ამ დუქანს 7 იელოსს მიაქცია ყურადღება მეცხრე პოლიციის ბოქაულის თანაშემწემ, რომელმაც შეიყვანა თან რამდენიმე დამსწრე, პოლიციის მოხელენი და მედუქნეს ჭკითხა მიზეზი ამ ცუდის სუნისა. მედუქნე მოჰყვა ფიცს, რომ ხორცი დღეეანდელია და თუ ასუნდა, ეგ იმისი ბრალი-კი არ არის, სიცხის ბრალიაო. ხალხი ბლომად შეგროვდა, ყველანი ამართლებდნენ ყასაბს, მაგრამ როდესაც ბოქაულის თანაშემწემ გასინჯა უკანა ოთახი და ნახა გაფუქებული ქონი, წაიყვანა ყასაბი პოლიციაში. იქნება ამისთანა ღონისძიებით ცოტათი მაინც გაფრთხილდენ იქელი უზოუველი ყასბები.

*** ბრმათა სამზრუნველო საზოგადოების წარმომადგენელი გეთხოვს დაებეჭდოთ შემდეგი: 14-ს მაისიდგან 21-მდე ტფილისის მართლ-მადიდებელ ეკლესიებში აგროვებდნენ ფულს ბრმათა სამზრუნველო საზოგადოებისათვის, რომელიც იმყოფება ხელმწიფე იმპერატორიცის მარია ალექსანდრეს ასულის მზრუნველობის ქვეშ. ამ ხნის გაშალლობაში აი რამდენი ფული შეგროვდა:

	მან.	კ.
ქაშუეთის წმ. გიორ. ეკკლ.	7	10
კოლოფუნინასში	6	„
დიდუბისაში	18	42
კუკიისაში	35	„
მამა-დავითისაში	28	60
სოლოლაკის ეკკლესიაში .	59	5
ნიკოლოზოზის ტაძარში . .	9	67
ანჩისხატისაში	1	65
პირველის გიმნაზიის ეკკლ.	56	56
სემინარიის ეკკლესიაში . .	11	59
სიონის ტაძარში. . . .	82	72
ორბელიანის კარის ეკკლ.	16	45
ეგზარხოსის ეკკლესიაში .	18	12
სულ. .	359	40

სამზრუნველოს წარმომადგენელი ეედოკია ბარისის ასული შერეფეტიევა აცხადეთ ოა ამ ამბავს, ეალად ჭრაცხს გულითადი მადლობა გამოუცხადა ეს ბრძოლა ძველის წყლულების წინააღმდეგ, რომელიც მოსწყვეტ კაცის მოწიფულებაში თავს იჩენს, — ამხანაგობაში, ნათესაობაში, საზოგადოებაში, შინა და გარეთ იმისთანა აზრისაეე მუშაობას აჩენდა. ამიტომ გარს მყოფს ეს მუშაობა აგულიანებდა, ათბობდა,

ფელეტონი

სტუდენტობა

მკითხველო, იცი ჩვენს სოფლებში სტუდენტებს ვის ეძახოდნენ ამ ოც-და-ხუთითოდე წლის წინათ? ყმაწვილ კაცს, მოსწავლეს, სერთუკიანს და უფეშელად წვერ-გამოშვებულს. სტუდენტს რომ ახსენებდნენ, ყველაზე პირველად მთქმელსა და მსმენელს სოფლის კაცს წვერი წარმოუდგებოდა, რადგანაც იმ დროს საერთოდ წვერს იპარსავდნენ. ერთი კიდეე ეს იყო შემჩნეული, რომ სტუდენტი სულ უკუღმართული მოლაპარაკეთ. სოფელში მისულ წვეროსან მოსწავლეს გამოგიშვერდა ხელს რომელიმე აზნაური, ხელის გულზე ნაჩნეე ხაზებს თითს დაადებდა და ეტყოდა:

— აბა ეს რა ხაზებიაო?

— ეგ ხორცის ნაკეცია, ეუბნებოდა ახლად გამომცხეარი სტუდენტი.

— ეაჰ შენ ჩემო თავო! მაშ ეს ბედის გამოსაცნობი ხაზები არ არის?

იცინოდა მოსწავლე ყმაწვილი. სოფლის მობაასე ამაზე ცეცხლსა ჰყრიდა:

— მაშ შენ არა გწამს რა; შენ აღარც მარხვას ინახავ, აღარც ამას ჩადიხარ, აღარც იმას... და ჩამოსთელიდა.

იმ ხანებში სოფელში სტუდენტის სახელი მაღე ისეთებსაც დაერქვა, ვინც-კი მარხვას გასტეხდა. ოთხმოცის წლის დეკემბერს რომ მარხვა არ შეენახა, იტყოდნენ — გასტუდენტებულაო.

**

საკინელი ის არის, რომ ჩვენს სოფლებში გიმნაზიელებსა და სემინარიელებს გაუპირეს საქმე. წამ-და-უწუმ ესმოდათ: აბა, ჩვენო სტუდენტოო. ყმაწვილს სცხვენოდა, წითლდებოდა: ბატონო, მე სტუდენტი არა ვარ, სტუდენტს უნივერსიტეტისა და სხვა უმაღლესის სასწავლებლის მოსწავლესა ჰქვიან. არ უჯერებდნენ: რას მიჰქარავ, სტუდენტი თუ არა ხარ, წვერი რათ გამოგიშვიაო. ისიც ეჩვეოდა ამ სახელს და ბოლოს იძახდა: ვარ და ვიყოო.

სოფელში და პატარა ქალაქებში რომ ასეთი მოდა ტრიალებდა, ტფილისში სხვა იყო და აბა სატახტო ქალაქისათვის სირცხვილი. არ იქნებოდა გარჩევა არა სკოლნოდა, სტუდენტი ვინ არის და სემინარიელი ვინა. წავიდა ის დრო და ტფილისური ცოდნა სოფელში ყველასა აქვს. მოდი და ნუ გექნება?.. ზაფხული დგება თუ არა, მუდამ წელს ჩვენი სტუდენტობა ჩამოდის და ედება სოფელ-ქალაქებსა.

**

დრო გავიდა, ბევრი რამ შეიცვალა და რა რიგად შეიცვალა სტუდენტობაცა; რა დიდი განსხვავებაა მაშინდელ სტუდენტებსა და ეხლანდელებს შეა. შეუცვლელი ქვეყანაზე არა არის-რა, რასაკვირველია, მხოლოდ სასურველია ვიცოდეთ, რამ ცვლილებას უკეთესობის ფერი აქვს, თუ უარესობისა?

**

აღრე ჩამოსული სტუდენტობას რაღაცა სხვა ფერი ედეა, მამაცური შეხედულობა ჰქონდა, თვალი უელავდა, სახეზე აღტაცებულობის ბეჭედი ესვა და აღტაცებულობა ენა-მეტყველებას ანიჭებდა. რომ დაიწყებდა საუბარს, გარშემო, ყველა დამაწრე ფხიზლდებოდა. იმის სიტყვას ძალა და ღონე ემჩნეოდა, აზრს სიმტკიცე, გრძნობას სიღრმე და მღელვარება. ეს ყოველივე იმის მსმენელს გაფრენდა, წაგიტაცებდა და გატარებდა სხვა რაღაცა უცნობს, ახალს და მოხიბლულს ქვეყანაში.

თქვენ იქნება ბეერში სხვა აზრისა ყოფილიყავით, ვიდრე სტუდენტი, მაგრამ ყმაწვილი კაცის გულიანი აღტაცებულობა კეთილის აზრებით რაღაც მზნეობას, სიახლეს და იმედიანს ნათელ ძალას გიწვევთებდა გულში: ერთი მოღვაწე მუშაკი მოემატება ჩვენს ცხოვრების მცირე მუშაკიას ყანასაო.

**

მიდიოდა დრო, შემოდიოდნენ თანდათან ჩვენს ცხოვრებაში ეს ყმაწვილი კაცები. ბევრი მთგანი შეება ცხოვრების ულელში და შეუდგა იმის ჩვეულებრივს მიმდინარეობას. მომატებულმა რიცხვმა ვერ მოახერხა ისე სიარული, როგორაცა სწადდა, მუხთალმა სოფელმა უმტყუნა; მაგრამ ცოდვა იქნება, ესთქვათ, — ადამიანობა დაჰკარგესო. ერთხელ დაჩნეული კვალი სულის აფროიანებისა შეუშლელად შერჩათ და მუდამ დღიურს უფერულ ჩვენებურს საზოგადოებაში იმათ მაინც საკუთარის მადლის ბეჭედი ესვათ. თვალი გონებისა იმდენად ახელილი ჰქონდათ, რომ ეფლარფერი ვერ აუპრელებდა და ვერ დაანბრმავებდა. ჩვენში ისინი ცოტანი რომ არ ყოფილიყვნენ, ქმთა ვითარების გარემოებათა მიუხედეველად, მაინც უმეტესს კვალს დაანჩეედნენ ჩვენს ცხოვრებას, ვიდრე ახლა არის.

ის თაობა მაინცა და მაინც შეუმჩნეველი არ დარჩა და თავისი კვალი დასტოვა. იმ თაობიდამ გამოვიდნენ მოღვაწენი ჩვენს საზოგადო ასპარეზზე.

**

ასპარეზი!.. იგი ფართო არ იყო, ერცელი არ იყო, მაგრამ მაინც სულის გამოფხიზლებულმა საქიროებამ თავი ჩინა და ჩვენის მიძინებულის ცხოვრების გამოღვიძების დროს იმ თაობის ნაწილმა იკისრა გამოსელა: ასპარეზი რაც უნდა ვიწრო იყოს, მოთავეობა უნდა ვიტვირთოთო. იმის გამორკვევას მე არ შეეუდგები, როგორი თაოსნობა გაუწია ჩვენს საქმეებს, რაში შესცდა, რაზე წაბორძიკა, რა მოუხერხებლობა მოუვიდა? ამაების ჩამოთვლა, გამორკვევა და ახსნა მე არ მინდა. მაგრამ მხოლოდ ის უნდა აღინიშნოთ, რაც ფაქტად დარჩება. ის თაობა მაინც მოთავეობდა, ის თაობა მოთავეობას კისრულობდა ჩვენის საზოგადო ცხოვრების მიმდინარეობაში; მისთვის შრომაზე, მუშაობაზე, გარჯაზე ხმას ამაღლებდა და მოსაქმეც იმათგან გამოვიდა, ეისაც გარჯის შნო ჰქონდა.

**

იმ თაობაში, როგორც ყოველ საზოგადოებაში, კაცთა კრებულში, ყოველ გვარი კაცი იპოვებოდა, ნიჭიერი და სუსტი, ბეჯითი და ცულლუტი, შეძლებული და შეუძლებელი, მოხერხებული და მძიმე, მაგრამ აზრი და მიდრეკილება იმისი ერთ გვარის მიმართულებისა იყო, — ყოველის კაცის ცხოვრების საგანი, განზრახვა უნდა ეკუთვნოდეს ჯერ ერს, საზოგადოებას, ქვეყანას და მერე თითონ ცალკე კერძო კაცსაო. ეს იყო მაშინდელის კაცის იდეალი ცხოვრებისა. ამიტომ დაწინაურებულნი მთგანნი ცხოვრებაში შესვლისათანავე ისეთს ხელობას ირჩევდნენ თავის კერძო სარჩოსათვის, რომელიც უფრო შეკავშირებული იყო საზოგადო ასპარეზთან, ანუ თვით იყო ასპარეზი.

როგორაცა ესთქვი, სრულებით განზრახვა არა მაქეს იმათი ასპარეზობა გამოვეატო; საკმაოა ესთქვათ, რომ საბუთები თვალ-წინა გვაქვს, თუ რა მოიქმედეს, ან როგორ მოიქმედეს. მხოლოდ ერთი შეიძლება აღინიშნოს, რომ ამ მეცხრამეტე საუკუნეში იმ თაობამ მომატებულის ღირსების იდეალები გაალნო ჩვენს საზოგადოებას, ვიდრე წინანდელთა თაობათა; ჩვენის ცხოვრების წარმატებულებაში მომატებული აზრი შეიტანა, ვიდრე წინა თაობათა; საზოგადო საერო მოსაქმეობაში მომატებული თავოსნობა და საქმის დაწყება (ინიციატივა) მათ ეკუთვნოდა, ვიდრე წინანდელ თაობათა.

ერთის სიტყვით, ის თაობა უკეთესი იყო მის წინად ყოფილებზე.

**

სტუდენტობა იმ თაობისა უკეთესის იდეალებით ტრიალებდა ჩვენში და ის ბრძოლა ძველის წყლულების წინააღმდეგ, რომელიც მოსწყვეტ კაცის მოწიფულებაში თავს იჩენს, — ამხანაგობაში, ნათესაობაში, საზოგადოებაში, შინა და გარეთ იმისთანა აზრისაეე მუშაობას აჩენდა. ამიტომ გარს მყოფს ეს მუშაობა აგულიანებდა, ათბობდა,

ხადოს: კნ. ე. მ. სუმბათაშვილისას, ე. ე. ჟდანოვისას, კნ. მ. ე მელიქოვისას, ნ. დ. მამაცაშვილისას, ნ. მ. სუმბათაშვილისას, ე. ს. გლობას, კნ. მ. ი. მაჩაბლისას, მ. ს. მარკოვისას, კნ. ნ. დ. ჩოლაყაშვილისას, კნ. მ. ა. ჯაბაკურ-ორბელიანისას, პ. ვ. ჩაიკოვსკისას, კნ. ე. მ. ანდრონიკაშვილისას და მ.Ნ. რეიტერს.

*** **გორი:** გორში შენობები მეტად ცუდს მდგომარეობაშია. აქ თითოეული სახლის პატრონი ინჟენერიც თითონ არის და მიწის-მზომაეიც. თუ მოიფიქრა რისამე აშენება, ეისა ჰკითხამს; რაც უნდა მცირე და მოუხერხებელი ადგილი ჰქონდეს, მაინც დაიწყებს შენობას და სცდილობს, რომ ჩამოსჭრას ადგილი ქუჩის მხრით და თუ მეზობლებს: ბეერს შენობასა ჰნახავთ გორში, რომ ეზო არა აქეს ერთი საკენი, თვით შენობა-კი დიდი და უშველებელია, რაიცა შენობის წესების წინააღმდეგია. სახლს არა აქეს ზოგჯერ ფეხის ადგილი და ეზოს გარეთ თითქმის ქუჩის ნახევრამდეა გატანილი ორმოები ფეხის-ადგილისა. თუ ეისმე ჩაექცევა ორმო, გამოდის პატრონი ღამე, მეტადრე თუ ავდარი ხელს უწყობს, იგროვებს ქუჩაში ტალახს, ქვებს, მოაქეს, ფიცრებს მიაყრის ორმოს და ამ ნაირად ორმოზედ ერთი დიდი გზა კეთდება. ამბობენ, ერთს ამ გვარს ორმოში კაეიც ჩაეარდნილა და ძლივს ამოუყვანიათ. თუ ეინმე მოხვლემ შეიმჩნია, ეტყვის: კაეო, ეს რა გიქნია, ეს უნდა გაასწოროო, მაგრამ სახლის პატრონი ყურსაც არ [illegible] სახლის პატრონს თითო დიდი გორა უდგია კარებზედ ქვებისა თუ სხვა

ელექტრონის ნაკადულით ნერვებს უღეიძებდა და თან იყოლიებდა თავის გონებითს სრბოლაში. სიკბაუკე ყველგან ძალაა და განათლებულს საზოგადოებაში ყმაწვილ-კაცობა ყოველთვის სიცოცხლის მომფენი ძალაა. ამიტომ სტუდენტობას მომზიბლელი გარეგნობა აქეს და იზიდავს საზოგადოებას ყოველთვის, მეტადრე მაშინ, როდესაც ცხოვრების ქამთა ეითარება განსაკუთრებულს მუშობაშია.

იქნება თქვან, დრო სხვა იყოო. მაგრამ მაინც შემჩნეულია, რომ ყოველთვის მოსწავლე თაობა დიდი ძალაა, რომელიც მუდამ დღიურს ადამიანის ყოფას სიცხოველეს უმატებს.

**

ამისთანა აზრები გეიტრიალებს ხოლმე, როდესაც ზაფხულობით ჩამოდიან ჩვენში სტუდენტები. შორიდამ რომ ჰხედავ, გული როგორღაც აგიძგერდება, იგონებ სიკბაუკის უანგარო და უზაკველ მუსაიფს, სიმართლისათვის თავ-გამოდებას, აღტაცებულ გრძნობათა მღელვარებას, ცხარე და მხურვალე ბაასში გატარებულს ღამეებს, წიგნებს, ჟურნალებს, უნეერსიტეტის კედლებს, ლექციებს... და მირბიხარ, მირბიხარ, რომ ნახო ყმაწვილი კაცი, გამოელაპარაკო, გაიგონო მხურვალე სიტყვა, მტკიცე აზრი, ბაასი, მოწონება ან გაკიცხვა, ან აღძრული საკითხველი საგანი... მიდიხარ და მიეჩქარები გაიცნო და შეიტყო მისი მხედველობა, მისი აზრი, რასაკვირველია, ისეთი-კი არა, რაც საკუთრად იმის კერძო ცხოვრებას შეეხება, არამედ ყველას გვეკუთვნის მიდიხარ და იმედი გაქეს, ახალგაზრდა ეროვნებისა და მეიდნების პირად, რომელიც დარჩენიათ სახლის აშენების შემდეგ, და ამასაც არაეინ ყურადღებას არ ათხოვებს. ბეერს სახლის პატრონს ისა აქეს აზრად, რომ ამ გვარის მოქმედებით დიდ-ქროს საზოგადო მეიდნები და ქუჩები და ამ სახით გაადიდოს თავისი ეიწრო ეზო.

*** სოფ. **ქვემო-ჯალა:** ამას წინად აქ გამართეს სალიტერატურო საღამო აქაურის სკოლის ღარიბ მოსწავლეთა სასარგებლოდ. კონცერტს საერთოდ ბეერი თაეად-აზნაურობა და გლეხობა დაესწრო და დიდად ისიამოვნეს ჩვენის პოეტების ლექსების მოსმენით. ამ კონცერტმა ისე საამოდ ჩაიარა, რომ საზოგადოებამ სთხოვა ახალგაზდობას კიდეე გამართონ ამ ზაფხულს ან ამისთანაეე საღამო და ან წარმოდგენა. დიდის მადლობის ღირსნი არიან თავ. გრიგოლ, ეასილ და ალექსანდრე ამილახვრები, იეანე იეანიძე და ნიკოლოზ და მიხეილ აღნიაშვილები, რომლებმაც ამ კონცერტში მონაწილეობა მიიღეს. ხარჯს გარდა წმინდა შემოსავალი დარჩა 13 მან. და 40 კაპ.

*** სოფ. **წეგა:** მრავალი გაეპირება და განსაცდელი გვადგა ხოლმე წეველებს და ამ ბოლოს ხანებში ნომ მეტის-მეტად შეგვაწუხეს აქაურმა ეგრედ წოდებულმა ჩარჩებმა. აქ რამდენიმე კაეია, რომლებმაც ლამის არის მთელი საზოგადოება ყმად გაიხადონ მებუკეს სახელი და მოქმედება ნომ გაგონილი გაქეთ და, მარლოდი უნდა მოგახსენოთ, ჩვენი ჩარჩები ამ სახელ-განთქმულს კაცს არაფერში ჩამორჩეიან. იმათის „ნეუსგრილი ნიავი დაგბერაეს, როგორც სიტხეში ნამყოფს; გამოგიყვანს ბურანდამ ფხიზელი მისი სიტყვა. მიეჩქარები, გაუწოდო სიყვარულით ხელი და მოეხვიო: გეგულება, რომ აი ერთს მომაეალს იმედს ეეხვეეო.

**

აგერ ჰხედავ ერთს, ჰხედავ მეორეს, მეათეს. შენ წინ გაიარა ბოილმა დასტაკ. რა ცხვრისებური მშვიდი და ყოველისფრის კმაყოფილი სახე გეხატება თვალ-წინ; რა თავაზიანი და ზრდილი მიხვრა-მოხვრა აქეს? თითქოს ოსტროვსკის გამოჭრილი ბელოგუბოვი იყოსო, ან გრიბოიედოვის მოლჩალინი. ეს ქადოეს არა ჰგავს, არც ბაზაროვობს, არც კირსანოვობს და არც ლოპუხოვობს. მშვიდია, წყნარია, გულ-დამშვიდებულია და რაზედაც გინდა ელაპარაკო, მხოლოდ ერთი სიტყეა ან „ჰო“ გესმის და ან „არა“. ყოველისფერზე გესმის ერთგვარი სიტყვა და ისეთი ლაპარაკი, რომელიც თავს მალე მოგაწყენს, რადგანაც მუდამ დღე შეითან ბაზრიდამ დაწყებული ეერის ჯერამდინ ამ გვარი მასლაათია.

**

ეთქვათ მაგალითად, ჩამოვარდა სიტყვა ხელოვნებაზე, მწერლობაზე, ისტორიაზე, ბუნებითს საგნებზე,— ეინ იწყებს ლაპარაკს, ისა თუ შენ. შენ, უბედური. ის დიდს ტანჯვაშია იმ ხუთის წამის განშავლობაშია-კი, რომელსაც ძლიე-ძლიებით წაართმეე ხოლმე ამ საგანზე ლაპარაკის დროს. ხუთ წამზე მეტს ეეღარ გადაუბჯენია იმის ინტერესს და მოთმინებას. ის უკვე მოღალულია, მოქანცულია და თვალის გამომეტყველებაზედ ეტყვის: ნეტავ ეი-კი თავი დავანებოთ ამ ლაპარაკსაო.

**

აბა ჩამოაგდეთ სიტყვა ქალებზე, წაბალოსდება, ულვაშებზე ხელს გადისვამს და მზად არის ცეკვა-ტანცობას. თქვენ გაგონდებათ ის ერთი ლექსი, რომელიც როდისღაც იყო ნათქვამი:

Люблю гульнуть съ прекраснымъ поломъ,
И всякихъ книгъ заклятый врагъ.

ნუ თუ ეს მოსწავლე იქამდის მიეიდა? წაიკითხავს, მოამზადებს ნახევარ წლის ეგზამენისათვის ორიოდე ლექციას ერთ-ორს კეირასა და დანარჩენ დროს არასა კითხულობს, არასა სწავლობს, თუმცა ლექციებზე დადის. დიაღ, თურმე ქეიფობს თეატრებში, ქალებთან, ქალაღდის თამაშობაში და სმაშია. ამბობენ, ამ ჯურის ჯურის სტუდენტობა ამ უკანასკნელს ხანებში დიახ საქებურად თავს იჩენს თურმე ჩვენ ქართველ მოსწავლეებშია...

**

აი მეორე დასტის სურათი. შენ წინ მშვიდი, გულ-დინჯი ყმაწვილი დგას, ცოტაოდენ ეკეკეი უყვარს. მაგრამ პირველად კიდეე შენ უნდა გამოჰკითხო ამბაეი: როგორ მოეწყო რუსეთში, რას აკეთებს, რა ერთობა აქეს ამხანაგობასთან და სხეა-დასხვა. მოგიყეებათ ყველას რას აკეთებს, როგორ მოეწყო. ამ ლაპარაკის დროს ატყობთ, რომ მუშობს, სწავლობს, კითხულობს, ამხანაგობა უყვარს, ეხმარება ერთი მეორეს, კეთილია, კარგია, მოგწონს, მაგრამ... ერთი არ მოგწონს.

გავრცელებული, როგორც ჩვენს შორაპანშია. ეინც ჩვენს მაზრას დაახლოებით იცნობს, უთუოდ დამეთანხმება, რომ შორისძიებას „თაეისი კალთა უხეეისა“ აქ, ამ ჩვენს მაზრაში დაუბღერტყია. შორაპნელს მოსეენებას არ აძლეეს, ძილს უფრთხობს მოძმის დაწინაურება. ჰმფოთაეს და ძრწის შორაპნელი: როგორ თუ ჩემმა მეზობელმა ჩემზედ წინ ბიჯი წადგაო, ჩემზედ მეტი რამ შეიძინაო, და სცდილობს როგორმე დაწინაურებულს მოძმეს გვერდით ამოუდგეს და, თუ ბეედმა არ უღალატა, გაასწროს კიდეც. ზოგი ჭირი მარგებელიაო, მართალი უთქეამს ხალხს. ესეთი წამხედურობა მართლაც — და აწინაურებს კაცს, მაგრამ ძნელი მაშინ გახლაეთ, თუ შორაპნელმა თაეისი განზრახეა, ერთხელეე ნაშაში ამოღებული საქმე ვერ აღასრულა: ის „გაშმაგებული“ აქეთ ეცემა, იქით ეცემა და სცდილობს თაეისი მოძმე თაეის თავზედ უკან დააყენოს. ამისათეის ყოეელ საშუალებას, თუნდ მეტად საზიზღარსაც, მიჰმართავს ხოლმე, ოღონდ-კი რაიმე გზით დაღუპოს, მიწასთან გაასწოროს დაწინაურებული მოძმე. თუ ესეთის საზარელ ბოროტ-მოქმედებით შესძლო მოძმის მტერად ქცეეე, მაშინ ხომ იმის ნეტარებას საზღვარი აღარა აქეს, თუნდ თაეისი საცხოვრებელი გადაგაოს ესეთ ბოროტ-მოქმედებისთვის, ჩემი თავი არ მოგიკვდეს, მეკითხეელო, რაც იგი იმისთვის არ დაღონდეს.

აქაურ სასამართლოებში რომ შეხვიდნდეთ და ყური მიუგდოთ შორაპნელების საჩივრებს, თქვენ უთუოდ დარწმუნდებით (უსაფუძელო საჩივრებისა გამო), რომ ამ ხალხს საქმე გამოლეული უნდა ჰქონდეთო

ლება ხეეწა-ეედრებას გიხატავს: ნეტავ ეი-კი თავი დავანებოთ ამ ლაპარაკსაო.

**

ეა ჩამოაგდეთ სიტყეა ქალებზე, წაბალოსდება, ულვაშებზე ხელს გადისვამს და მზად არის ცეკვა-ტანცობას. თქვენ გაგონდებათ ის ერთი ლექსი, რომელიც როდისღაც იყო ნათქვამი:

Люблю гульнуть съ прекраснымъ поломъ,
И всякихъ книгъ заклятый врагъ.

ნუ თუ ეს მოსწავლე იქამდის მიეიდა? წაიკითხავს, მოამზადებს ნახევარ წლის ეგზამენისათვის ორიოდე ლექციას ერთ-ორს კეირასა და დანარჩენ დროს არასა კითხულობს, არასა სწავლობს, თუმცა ლექციებზე დადის. დიაღ, თურმე ქეიფობს თეატრებში, ქალებთან, ქალაღდის თამაშობაში და სმაშია. ამბობენ, ამ ჯურის ჯურის სტუდენტობა ამ უკანასკნელს ხანებში დიახ საქებურად თავს იჩენს თურმე ჩვენ ქართველ მოსწავლეებშია...

**

აი მეორე დასტის სურათი. შენ წინ მშვიდი, გულ-დინჯი ყმაწვილი დგას, ცოტაოდენ ეკეკეი უყვარს. მაგრამ პირველად კიდეე შენ უნდა გამოჰკითხო ამბაეი: როგორ მოეწყო რუსეთში, რას აკეთებს, რა ერთობა აქეს ამხანაგობასთან და სხეა-დასხვა. მოგიყეებათ ყველას რას აკეთებს, როგორ მოეწყო. ამ ლაპარაკის დროს ატყობთ, რომ მუშობს, სწავლობს, კითხულობს, ამხანაგობა უყვარს, ეხმარება ერთი მეორეს, კეთილია, კარგია, მოგწონს, მაგრამ... ერთი არ მოგწონს.

და ან ზარმაცობას შესწამებთ. ეს ხალხი ზარმაცი აკი არა, მეტად გამრჯელია, მაგრამ-კი ზეეითაც მოგახსენეთ, შორის ძიება არ აძლეეს მოსეენებას. რომ ეს ასე არა ყოფილიყო, ამ ხალხის ნაშოენ-ნაპოენი ცრუ-ეენტელა აბლაკატების ხელშიაც არ გადაეიდოდა, ღმერთო, ნეტავ თუ კიდეე ს ადმე მოიძებნება ამდენი აბლაკატი!.. ქეა რომ გაისროლოთ, აბლაკატს მოხვდება. ამ ხალხს მუდამ რაღად საჩივრებში აქეს თავი ჩარგული და უნდა გეიკვირდეს, რომ ამის იყვლიფეა!... ხომ ყველამ კარგად გამოეიცით, რომ ეხლანდელს დროში მომჩივანნიც და პასუხის მგებელნიც დიდს ზარალში არიან. ამას ყოველთვის ჭკვიანობს შორაპნელი, მაგრამ, რაგინდ რომ ბეერი ურჩოთ, თაეისას მაინც-და მაინც არ დაიშლის. „ნურც ჩემთვის იქნება, ნურც სხეისთვისაო“ — ხშირად გაიგონებთ აქაურებისაგან. ამას რომ ეამბობ, ის კი არაეინ იფიქროთ, ეითომ ჩვენშიაც არ მოიძებნეოდეს გულშემატკეეარი, შურის ძიების, ბეზღობისა და სხეა „ელიაუზნიკობის“ მოწინააღმდეგე. მაგრამ, უნდა გაგიტყდეთ, სამწუხაროდ ესენი ჩვენში სანთლით საძებარნი გახლაეთ. ერთი და ორი კაეი, თუნდაც ზეითი მოელინებული, სოფელს ვერ ააშენებს.

—

ამ სოფელში ყოველს წელიწადს იმართება ბაზრობა 15 მკათათვიდგან, ან, როგორც ხალხი უწოდებს, კეირიკობისთვიდგან დაწყებული და გრძელდება იმავე თთვის 19-მდე. როდის გაიმართა აქ პირველად ბაზრობა, აქაურს ღრმად მოხუცებულსაც არ ახსოვს. ამიტომ აშკარაა, რომ ბაზრობა ძველის დროიდამ იმართება

ვერ იქნა. მოედანი დიდია, ფართოა, ოღონდ კი...

იმართება ბაასი. ეს ასე როგორ შეიძლება, მაცადე ერთი დავბინავდე. გამეპირდი ადგილის შოვნა, მაგრამ იმედია აქ დავბინავდე.

— არ წახეალთ, საითაც თავს გიკრავენ?

— თუნდა რომ გავსქდე, აქ დაგრჩები. ოხერი ხომ არა ეარ, საითაც მიმიწეეონ, გაეექანო.

აი ეს მიყეარს, „თუნდა გაესქდე“. დარწმუნებული ეარ, რომ ამ მამაცურად ნათქვამ სიტყვას ბეჯითი საქმეც მოჰყეება. მოსაქმე იქნება ჩვენს ცხოვრებაში, ამიტომ-რომ ფეხის შედგმასთანაეე უკისრია მუშაობა. პლეშჩეეევის ლექსი გაგონდება.

На подвигъ доблестный, друзья!..
Жрецовъ грѣха и лжи мы будемъ
Глаголомъ истины карать
И спящихъ мы отъ сна пробудимъ.

დიახ, ის სხეის ანაბრობაზე არ იეღლის; რაც მოსწონს, იმას ირჩეეს და არა იმას, რასაც მიაჩერეს ცხოვრების მიმდინარეობა.

რა ცოტაა ამისთანა, ცოტაა ისე, რომ იმათ რიცხეს რო შეეხედოთ და არა მათ შინაარსს, ლაპარაკადაც არა ღირს.

*

ცოტაზედ ნუღარას გაეაგრძელებთ, უმეტესობაზე გვაქეს ლაპარაკი და საერთოდ ეხლანდელ სტუდენტობის ტიპზე. რა შთაბეჭდილებას ახდენს ეს ტიპი, ყველანი ეხედავთ და გვეუცხოვება. ჰფიქრობ და ნაღელადა გრჩება გულში: რას აკეთებენ, რას ფიქრობენ, რით იბრუნებენ სულს? სად არის იმათი იდეალის შემშეაება?

წეევაში. ამ დღისთვის ტფილისისა და ქუთაისის გუბერნიებიდგან უმრავლესი ხალხი ეტანება ჩვენს სოფელს. ამ გუბერნიებიდგან დიდ-ძალი საქონელი გადმოაქვთ მოვაჭრეებს უკანასკნელთათვის. მკეიდრნი ჩვენის სოფლისა ასორმოცზედ მეტს სადგომს — კარვებს ამზადებენ და ეს კარვები ისე იესება ხოლმე მოვაჭრეებით, რომ ბევრნი ამათგანნი იძულებულნი არიან გარეთ დაანყონ თავისი საქონელი. პირველი დღე ამ ბაზრობისა, ესე იგი 15 მკათათვე, მკეიდრთა სადღესასწაულო დღეა და ეწოდება „კერიაობა“ და ბაზრობასაც იკიდე სახელი დაერქვა. თუმცა ბაზრობა ცოტა ხნობით იმართება (სულ ოთხის დღით), მაგრამ ეაპრები დიდად კმაყოფილნი დაბრუნდებიან ხოლმე აქედგან, რადგან ამ ცოტა ხანში შესანიშნავი ეაპრობაა. ამისათვის ნუ გაგეკვირდება, რომ კარვების ქირა აქ მეტად დიდია; თითო კარვის ქირა, საზოგადოდ, სულ მცირედი რომ ეიანგარიშოთ (ოთხის დღის ეადით), ერთს თუმანს აღემატება. ამ ფასით ხუთისა და ექვსის აქაურის კარვის სრული მასალა შეგეიძლიან ეიყიდოთ. რაც დრო და ხანი მიდის, ესეთის უბრალო სადგომების ქირა უფრო და უფრო მატულობს.

წლიური შემოსავალი ამ კარვებიდგან თითქმის ორას თუმნამდე მიაღწევს. აქამომდე მეზუთედს ნაწილს ამ შემოსავლისას ადგილობრივ წმინდა გიორგის ეკკლესიას სწირავდა საზოგადოება და დანარჩენი კარვების გამკეთებელთ რჩებოდათ. ამ ორის წლეს განმაელობაში ეს შემოსავალი საზოგადოებამ ეკკლესიას ჩამოართვა და დაუთმო ახლად დაარსებულს სა

არასა ეხედავთ... და ან-კი არიან ამისთვის მოცლილნი?

როგორც ეიკით, ეხლანდელი სწავლისა და ეგზამენების წესი ისეთია, რომ, პირდაპირ სასწავლო საგანს გარდა, ლექციებს გარდა, დრო რჩებათ, რომ წიგნების კითხვა, წერა და მუშაობა შეეძლოთ. ამ მოცლილს დროს ნუ თუ არაფერს არ ანდომებენ და ამიტომ გამოშრეტილი ლაპარაკი გესმით ხოლმე, როდესაც ესაუბრებით?

რამდენადაც შეეიტყეთ, ჩვენი სტუდენტები სხვა სტუდენტების მსგავსად პროფესორების ხელმძღვანელობით მუშაობას არ ჰკიდებენ ხელსა, თითო-ოროლას გარდა. ამას-კი არამც თუ უნიეერსიტეტში და სხვა მაღალ-სასწავლებელში, საშუალო და დაბალშიაც დიდი მნიშვნელობა აქვს მოსწავლის გაწაფვაში და მომავალ თავისუფალ შრომის შეჩეეფისათვის. უნიეერსიტეტის უკანასკნელ წესდებულებაში ამ პრაქტიკულ მუშაობას განსაზღვრული ადგილი უჭირავს და იმისი უყურადღებოდ დაგდება ჩვენს სტუდენტებისაგან დიდი შეცდომაა.

**

დღეს თუ უფერულობა ეტყობა ქართველ სტუდენტობას, საქებურად უნდა ესთქვათ, ნახეარი იმისი ნაწილი მაინც შრომას არის დაჩეეული. ეს ძალიან კეთილი და პატიოსანი, მაგრამ ჩვენ ის გარემოება გვაკვირვებს, რომ შრომას შეჩეეული ნაწილი კარგად არ იყენებს თავისს ძვირფასს ოთხ-ხუთს წელიწადს, რომელსაც მომავალის დროისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს და სამუდამო ბეეედსა სდებს. ორში ერთი გზა აქვთ, ერთი ისა, რომ სპეციალურ საგნების ცოდნა თითონ უნდა შეიესონ კითხვითა და პროფესორის ხელმძღვანელობით პრაქტიკულად იმუშაონ. ამას გარდა, საზოგადო მეცნიერებათა უსაჭიროესი ცნობა წიგნების კითხვითა, მუსაიფითა და წერით უნდა შეიძინონ. მართლა ლექციების გაზეპირება თავის დღეში არავის აკმაყოფილებს და არც არას დროს სარგებლობა არ მოუტანია. თვით პროფესორებისაგან ამ გვარ სტუდენტებს თავის დღეში პატეიისცემა არ ექნებათ, რაც უნდა ლექციების მოზეპირენი იყვნენ. ამისთანა სტუდენტები სამუდამოდ გონება გაუხსნელები რჩებიან და ცხოვრებაში ყურით სატარებელი მუშაენი იქნებიან და არა თვით მომქმედი კაცები.

**

ეს სულ ძველი ამბავია, რასაც ვამბობთ. დიაღ, ახალს არას ვამბობთ, მაგრამ რას იზამ, რომ ზოგჯერ უთქმელობას თქმა სჯობს.

აბა დააკვირდით, სტუდენტი თუ იურიდიკულ ფაკულტეტზეა და მარტო თავის საგნების ლექციების სწავლასა და წიგნების კითხვას შეუდგა, რა ყოფაში იქნება, თუ თავისუფალს დროს არ შეისწავლის ბუნებით საგნების ან ფილოლოგიის უმთავრესს ცნობებს? რომელი განყოფილებაც გინდათ აიღეთ, ასეა. თუ სხვა განყოფილების მეცნიერებაში უსაჭიროესი ცნობა არა აქვს წიგნის კითხვითა და ზოგი ლექციების მოსმენით, მას ფილოსოფიური მსჯელობა და მხედველობა, რაიცა ეალდებულია ჰქონდეს უმაღლესს სასწავლებელში სწავლა-დასრულებულს, სუსტი ექნება. ფილოსოფიური მხედველობა ძველს მრეველ ორ-კლასიანს სასწავლებელებს, რასთვისაც ორ-სართულიანი ქვეიკარის შენობა უკვე ააგეს და ამასთანავე სხვა შემწეობასაც შეპირდნენ. ჯერ-ჯერობით მხოლოდ პირველი კლასია გამართული. არ შემიძლიან არა ესთქვა ორიოდე სიტყვა ამ შენობის შესახებაც, რომელიც ჩვენს სოფელს ორას თუმანზე მეტი დაუჯდა. ამ კეთილის საქმისათვის სოფელმა აირჩია კომიტეტად სამი კაცი (მეოთხემ, ე. ი. თავმჯდომარემ, თავის თავი თითონვე ამოირჩია, რადგან მეტის-მეტად თავ მოყვარე ვახლავთ ეს არა-მკითხე და დაუპატიეებელი თავმჯდომარე). შენობაც ააგეს, მაგრამ, ჩვენდა სამწუხაროდ, იგი ნამდვილს, შესაფერს გეგმას სრულებით მოკლებულია. მოკლედ რომ მოესკრათ, ის აჯობებს: შენობა უფრო ბაბილონის გოდოლს წაგავს, ვიდრე ნამდვილს გეგმაზედ აგებულს სკოლის შენობას. ასეთი წინ-დაუხედაობა მით უფრო სამწუხარო გახლავთ, რომ ეს სხეილი არაეისი ბრალეთ, გარდა იმ დაუპატიეებელ სტუმრისა, ე. ი. კომიტეტის თავმჯდომარისა, რომელიც ამ აზრისაა თურმე: „მე ეარ და სხვა არაეიანაო“ და, დანარჩენ კომიტეტის წეერთა დაუკითხავად, როგორც უნდოდა, ისე გადასწყვეტა სკოლის ბეედი. ჯერ ისე დაგვიანებული არ გახლავთ, რომ შენობის გადაკეთებაც არ შეიძლებოდეს, მით უმეტეს, რომ სკოლის ზედა (და თითქმის ქვედაც) სართულის შეკეთება დაუსრულებელია. ამისათვის ურიგო არ იქნება ამ გარემოებას ჯეროვანი ყურადღება მიაქციოს თვით ხალხმა და დაეკითხოს იმას, ვისაც შენობის გეგმისა გაეგება რაშე.

—

ნა თითონ ეს ფერ-ფერ ეს ეს ეს

მეოთხე ამსრბაში დიდი გუუკეოესება დაკეტოთ და ესლა უფრო მხაარულნი და მხნენი შეიქმნენ. სამაკეს გუნეები უფრო გაუმკვრდათ და მაკიც უკეოესი გუნდათ.

„— ასდა რას ეპარებთ, კიდეკ უნდა განაკრძოთ მაგ სითხეთ წამდობა.

„— არ ვიცი, სწორე კითხრათ. ჯერ-ჯერობით შეჩერებული კარ, რადგან ავადმყოფნი ეკეკლანი ჯან სადად და ფხიზლად არიან. ვნახოთ შემდეგში რა იქნება.

— როგორ შენიშნეთ, მაგ წამადმა ტკინზედაც იქნია რაიმე მოქმედება, თუ არ?

„— ძნელად თუ ჩემ მიერ საცდელად ამორჩეულმა მუშა სადსმა მაგ ფხრეგ გამაკვანინან რამე. ის-კი ამკარა, რომ სამეკენი საამოოკენას არიან მოწეურებულნი და ასეთის კრინობის ადეკრაზედ-კი, რასაკვრეველია, ტკინს უნდა ჭქონდა კაკლენა. მეორე დღესეკ, პირველის წამადობის შემდეგ, ეკეკლაზედ მხეოკანმა ავადმყოფმა, სამოგ-და-ათის წლისამ, სასარულოთ გამომიცხადა, რომ წუხელის დიდის ხნის უჩვეულმა სიეიმწეოლის ეინმა მომიაკრა. შემდეგში ეს ეინი უფრო გაუეხოკედა, ასე რომ ორკეკელ-სამკერ შემომიეკლა. მეორემაც ესეკე შემომიეკლა. აკ საკვირეველიც არა არის-რა, რადგან თუ ეს ასდაი სამუშაოდა, ბროუნ-სეკარის მიერ ადმინეინილი, დასუსტებულს სხეულს ამაკრეს, გუნეთეის ძალას ამლიერებს, მაშ, რადა თქმა უნდა, ზემოხსენებულს მოკეკნასაც უნდა ეჩინა თავი.

„— მაინც რა გგონიათ, რა ძალა უნდა ჭქონდეს მაგ წამადს ეგეთი.

„— მეკა მგონია ბროუნ-სეკარსკეთ, რომ ეს სითხე სასსლს ასადასებს, ენერგიას ამდეკს და აგრეთვე მოშეკებულს გუნთეესეკა ამაკრეს. ბროუნ-სეკარი ამობს, რომ ეზეკა ანრის შეთაგონებამ გამოიწეია ის გაუკეთესებანი, რომელიც მეკეკრეინო. ამ კარეზედამ ტოტა არ იეოს შემფიეზრიანა და ამიტომ ჯერ-ჯერობით გადაწეეტილს ანრს არაფერს დაედგომეკრ.

„— გეკრათ-კი, რომ ეითომ შთაგონებით შეიძლება ადამიანს ძალ-ღონე მეემატოს, თუ მენნეერეულის სეკესეთ ეინდთ გამოეკეკეიოთ ეგ სეკანი და ეს კარეზედა გაფრთხილეთ.

„— როდა ავადმყოფეეს წამადს გეკეკეთედი, ეკეკსენი, რომ ეს წამადი ძალ-ღონის მომმატებელიან-მეთქი. ნუ თუ ეს უბრალო თქმა ისეთს სასწაულს იქმნდა, რომ სამეკეს მარდა ძალ-ღონე მეკემატებოდეს? არა მგონია, სამეკენი უბრალო მუშა სადსნი არიან და ბროუნ-სეკარის ადმანაჩენისა არა იტიან-რა. ამ სეკქმეს-კი შემდეგში უფრო ნათლად გამოკარკვეკ. ორი სხვა ავადმყოფი ამოკარჩენე, ორეკე მუშა კეტი. გუშინ ეკეკსენი, რომ სიბერისეკან უნდა მოკეკრჩინოთ და ძალ-ღონის მომმატებელი წამადი შეგეშსაჭენოთ-მეთქი ასეკე გუთხარი პირველს სამს ავადმყოფს. ამ მეორეკელ-კი უბრალო დაწეშენდიდი წყალი შეკეშსაჭენე. დღეს ორეკე ავადმყოფმა მითხრა, რომ თქკენმა წამადმა არა გეი შეკეალა-რაო კიდეკე ეს-ცდი წეკლის შეშსაჭენებასა და შემდეგ, მთიდ უტოდნელად, ბროუნ-სეკარის მიერ ადმანენილი წამადს ეიხმარებ და ენანოთ, ამოკმედებს თუ არა. თუ ამოკმედა, ეკეკიც ადარ ოქნება, რომ ამ წამადსა აქეს თეისება ძალ-ღონის მომატებისა და არა შთაგონების, რაგორც ზოგიერთნა ეკეკნაა.

დეპეშა

6 მკათათვე

ᲞᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲘ. გუშინ სახელმწიფო საბჭოს საზოგადო კრებაზედ იმ პროექტის განხილვაში იყვნენ, რომელიც „უჩასტკის“ უფროსებს შეეხება.

ᲚᲝᲜᲓᲝᲜᲘ. ეგიპტეში მისულ მახლის მომბრეთა უფროსმა, როცა ინგლისის გენერალმა უთხრა—დაგვნებდითო, სიძულილით შეჰხედა და უპასუხა, რომ თითონ ინგლისელები დაგვნებდნენო.

ᲑᲔᲠᲚᲘᲜᲘ. გერმანიის საიმპერატორო ხომალდმა ჩრდილოეთ კონცხთან რომ მიაღწია, ნორეეგიაში, უკანვე დაბრუნდა იმავე გზით.

ᲞᲐᲠᲘᲖᲘ. სორბონიის სტუდენტებმა სთელის ქვეყნის სტუდენტები მოიპატიჟეს იუბილეის დღესასწაულზედ დასასწრებლად.

ᲕᲔᲜᲐ. მლადოჩეხები თავიის გაზეთ „Narodni Listy“-ში დაბეჯითებით თხოულობენ, რომ ბეჯითად გამოთქმულ იქმნას, მართლა წარმოსთქვა ავსტრიის იმპერატორმა ჩვენი დასამცირებელი სიტყვა, თუ არაო.

ᲕᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲘᲡ ᲑᲘᲠᲟᲐ, 4 მკათათვე.

	ოქროვანი.	ვერცხლი.	ბეჭედი.
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ხუთ-მანეთიანი ოქრო	— „	— „	7 82
ტამოკენის კუპონები	— „	— „	156
მანეთიანი ვერცხლის ფული	— „	— „	1 13
5% პირველის შინაგანის სესხის მომგები ბილეთი	— „	— „	262½
—მეორისა	— „	— „	243½
გრანანობის ფურცელნი ტფილისის ბანკისა	— „	— „	— „
ქუთაისის ბანკისა	— „	— „	— „
ტფილისის სუფრთიერო ნდობის საზოგადოებისა	— „	— „	— „

ᲒᲐᲛᲝᲬᲘᲚᲔᲑᲣᲚᲘ ᲪᲮᲝᲚᲘᲡ ᲜᲘᲜᲠᲘ

1 მკათათვიდამ 16 მკათათვემდე.

თეთრი ბური რუსული 1 კილ.	5 კაპ.
ბური 1-ის ხარისხისა.	3½ „
„ 2 „	3 „
თონის ეთელი ბური 1-ის ხარის.	5 „
„ „ 2—	4 „
„ „ 3 „	3½ „
ჯეკარის მამის ბურის ლაბაში	
1-ლის ხარისხისა	5 „
მე-2 ხარისხისა	4 „
მე-3 —	„
ძროხის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.	8 „
„ 2 „	7 „
სუკი	14 „
ფხვრის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.	9 „
ღორის ხორცი	„ „
„ 2 „	„ „

ᲒᲘᲜᲝᲛᲬᲚᲔᲑᲘᲡ ᲪᲔᲪᲮᲚᲘᲡ ᲛᲝᲛᲙᲚᲘᲡᲐ ᲨᲐᲜᲡ ᲖᲔᲛᲝᲗ

ბათუმიდამ გადის: ხუთშაბათობითი ნაშუადღეკის 4 საათზედ მოკლე გზით და ნოეორნოიანკსა და კარსში შეეკლის.

შაბათობითი საღამოს 8 საათზე ზორის გზით (ყველა ნაკთ-სადგურებში შეეკლის).

კვირაობითი საღამოთი, საზღვარგარეთ, სტამბოლამდე მიდის.

ბათუმში მოდის ოდესიდამ: სამშაბათობით შუა-ღამისს ზორის გზით.

პარასკევობით დილით ოდესიდამ მოკლეს გზით (კარსსა და ნოეორნოიანსკსა შესეკლით).

შაბათობით დილით სტამბოლიდამ.

თეოთიდამ ბათუმში მოდის: სამშაბათობით—ამის შემდეგ, როცა სოხუმიდამ მოდის ეკეკი ზორის გზით. ხუთშაბათობით—დილის 9 საათზე და მაისწრაბს მოკლეს გზით მოსიარულე კეკკასიისა და ყირიმის ეკეკს.

შაბათობით დილის 9 საათზე და მაისწრაბს ზორის გზით მოსიარულე კეკკასია-ყირიმისა და რუმეილია-ანატოლიისკენ წამსეკლეკს ეკეკს.

ბათუმიდამ თეოთს მიდის პარასკევობითა და კვირაობით. რაკი ეკეკი მოკა თეოთიდამ, ბათუმის საკენტრო გადასწეკეტს ხოლმე, რადგან წკეკ ეკეკ.

ამის გარდა ოკეკულ-კვირა თეოთში მოდიან ოდესიდამ და ყირიმ-კეკკასიისა ნაკთ-სადგურიდამ გადაწეკეტილს კადაზე ეკეკნი.

ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲜᲘ

ტფილისის ქალაქის სახელოსნო სასწავლებლის ადმინისტრაცია აცხადებს, რომ მისაღები ეგზამენები ოქტომბერსა 23, 24 და 26 ავგისტოსათვის. ამავე დროს ხელ-მეორედ უნდა გამოსცადონ ის ყმაწვილები, რომლებმაც წელს სრული ეგზამენი ვერ დაიკირეს. თხოვნა უნდა შემოიტანონ სასწავლებლის კანცელარიაში ყოველ დღე, დილის 10 საათიდგან 12 საათამდე, კვირა-უქმე დღეს გარდა, დირექტორის სახელოსაზე. თხოვნასთან ერთად უნდა წარმოადგინონ წლიანების მოწმობა და მოწმობა ყველის აცრისა. ყმაწვილები უნდა იყვნენ ჯან-მთელნი, არა ნაკლებ 13½ წლისა და არა უმეტეს 19-ისა.

ყმაწვილებმა უნდა იცოდნენ უმთავრესი ლოცვები და მოთხრობები სამღვთო ისტორიისა, თავისუფლად უნდა კითხულობდნენ და წერაც უნდა შეეძლოთ ისე, რომ ბევრი შეცდომა არ მოსდიოდეთ. წერა-კითხვა საშობლოსა და რუსულს ენაზე უნდა იცოდნენ. აგრეთვე უნდა იცოდნენ არითმეტიკის ოთხივე მოქმედება.

(4—1)

ᲬᲧᲠᲐ-ᲙᲘᲗᲮᲕᲘᲡ ᲒᲐᲛᲐᲕᲠᲪᲔᲚᲔᲑᲔᲚ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡ

წიგნთ-საწყობში

(Дворцовая ул., Караванъ-Сарай Земельн. Банка, № 102).

ისყიდება ყოველ გვარი წიგნები, რაც დღემდის დაბეჭდილა ქართულს ენაზე და გასასყიდად კიდევ მოიპოვება, და გარდა ამისა ახლად შეძენილი წიგნები:

ცხოვრება ღირსისა მარიამ ეგვიპტელისა	
ეგვიპტელისა, გამოცემა «საღმრთო წიგნთ-საკითხაეისა»	„ 10
თამარიანი, რაფიელ ერისთავისა	„ 60
თორნაკე ერისთავი	1
საკმაწყალო ამბები	„ 40
ნინო ორბელიანის ფუქსანი	„ 40
არითმეტიკა, მ. ყიფიანისა.	„ 80
სურმის ტიკე	„ 20
გულიეერის მოგზაურობა	„ 50
სამ გვარი სიყვარული, აკაკისა	„ 30
მარინე, ისტორიული მოთხრობა გუნაისა	„ 30
ვაზის ობი	„ 10
ლოცვანი, ფამაშვილისა	„ 30
ტიბიკონი, რ. ხუდადისა.	1 „
საკანონლოლი, ნ. ნიკოლაძისა.	„ 40
ქადაგებანი გაბრიელ ეპისკოპოზისა 1 ნაწ.	1 50

ᲒᲔᲠᲛᲝ ᲔᲥᲘᲛᲘ

ᲞᲠᲔᲝᲒᲠᲐᲤᲘᲜᲘᲙᲘ

არჩენს ულკეტრონათა: ფარანებისაკენ და კალკანებისაკენ ხელისა და ფეხის სიდამბლეს, ნეკერესის სნეულებას, ნეკერესის ქარსა და კონტრაქტურას (კანხაკის ხასკეს); არჩენს აგრეთვე სიდამბლისაგან ურუდ, ბრძანდ და მუნჯად ჩაკარდნილთა.

ამის გარდა სწამლობს დედათა სნეულებასა და სიფილისს.

ავადმყოფებს მიიღებს ყოველ-დღე: დილით 9 საათიდგან 12 საათამდე და საღამოთი 7—8-მდე.

ადრესი: მიხეილის ქუჩა, ბექმანოვის სახლი, № 103.

(10—5)

მის. ალ. ნასიძე

ამზადებს ყმაწვილებს გიმნაზიისა, კორპუსისა, რეალურ და სამოქალაქო სასწავლებელთათვის. გარეგდამ მოსიარულე ყმაწვილები იხდიან თთვეში 10 მან., სახლში აყვანილნი—30 მანათს. მიხეილის ქუჩაზედ, კუკაიში, სახლი № 108 (50—5)

ЗАВОДЪ МАСЛЯНЫХЪ КРАСОКЪ

СЕРЕБРЯНАЯ Д. А. ЗОЛОТАЯ

ТУТАЕВА.

Принимаются постройки, ремонты и **окраски** домовъ, крышъ, фасадовъ и пр. Имѣются въ продажѣ всевозможныя масляныя и сухія краски, **кисти масла** и пр. по фабричнымъ цѣнамъ. Ручается за добросовѣстное исполненіе работъ и доброкачественность матеріаловъ. Полнѣйшая **гарантія**.

Адресъ: Кузнецкая ул., ниже солдатскаго базара.

ვეკი ყოველ ნაირ ქრასკებს. ეიღებ სახლების აშენებას, შეკეთებას (ремонтъ) და შეღებვას, როგორც ტფილისში, ისე სხვა ადგილებშიაც. აგრეთვე იგზავნება კრასკები ყველგან მოთხოვნილებისამებრ.

(48—44) ს. თუთაკეკი

გამოვიდა და ისყიდება ეკეკა ქართულ წიგნის მაღაზიებში

ცხოვრება ღირსისა მარიამ ეგვიპტელისა

(ოვით ღირსის მარიამის სურათიურთ)

ᲞᲐᲡᲘ ᲝᲥᲠᲘ ᲨᲐᲣᲠᲘ.

ვინც ბევრს ერთად დაიპარეს ამ წიგნს „ქართული საღმრთო წიგნთ-საკითხაეიდგან“, იმას ეზის ხარჯი არ გამეერომეკა. „ქართული საღმრთო წიგნთ-საკითხეაი“ იყოფეკეს: ბაზრის ეუჩაზედ, თამაშეოვის სახლში, № 11, სადგომი № 14. ამ „წიგნთ-საკითხეაში“ ყოველ გვარ საღმრთო წიგნების კითხვა შეიძლება ეუასოდ ყოველ დღე, ნაშუადღეკის 4 საათიდგან 9-მდე. ვინც რომელისამე წიგნის სხვაგან ეაღებას მოისურვებს, გიროდ უნდა დასტოვოს წიგნის ფასი.

გამოვიდა და ისყიდება

„წურა-კითხვის გა მავრცელებელ საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიაში

შედგენილი

მიხეილ ზაალის ძის ყიფიანისაგან.

ფასი 40 კაპ.

Дозв. цѣнз. Тифлисъ 7-го Іюля 1889 года. Типографія Е. Г. Месх. пом. Т. Д. З. Банка. на Фрейлинской ул.). რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე